

Strategia antidyskryminacyjna w Gimnazjum im. Jana Pawła II w Daleszycach

Akty prawne:

Preambuła do ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.) stanowi:

„Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. (...) Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 32 stanowi, że: *„Wszyscy są wobec prawa równi i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (ust. 1). Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny (ust. 2)”.*

Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z dnia 23 grudnia 1991 r.)

- w **art. 19** stanowi, że *„Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem”;*

- w **art. 29 ust. 1. d.** *„Państwa-Strony są zgodne, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na przygotowanie dziecka do odpowiedniego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu zrozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia”.*

Założenia programowe są zgodne z powyższymi zamieszczonymi aktami prawnymi oraz z:

- Statutem Gimnazjum im. Jana Pawła II w Daleszycach
- Szkolnym Programem Wychowawczym
- Szkolnym Programem Profilaktyki
- Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania
- Koncepcją Pracy Szkoły

Wstęp

„Prawa człowieka uczą nas w prosty i bezpośredni sposób, że jesteśmy jednocześnie i identyczni, i różni.”

[Przemówienie inauguracyjne Sekretarza Generalnego ONZ, Boutrosa – Ghali]

Zjawisko dyskryminacji ze względu na płeć, status materialny, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek i orientację seksualną stanowi zarówno pogwałcenie zasad demokracji, jak i naruszenie regulacji Unii Europejskiej. Obowiązkiem demokratycznych rządów jest podejmowanie odpowiednich działań zmierzających do przeciwdziałania narastającemu w całej Europie problemowi rasizmu i ksenofobii. Respektowanie zasady tolerancji przez państwo gwarantuje prawo do odmienności, która wynika z naturalnych, indywidualnych różnic między ludźmi. Granice tolerancji wyznaczają jednak prawa drugiego człowieka, tolerancja bowiem nie może godzić w dobro innego człowieka.

Dyskryminacja może przyjmować różne formy i może występować w każdym miejscu. Wszelkie przejawy dyskryminacji mają wspólną cechę – pociągają za sobą traktowanie ludzi w nierówny sposób z różnych przyczyn, co w rezultacie doprowadza do pozbawienia ich równych szans i równego traktowania. Dotyka to bardzo głęboko całe społeczeństwo. Dlatego tak ogromne znaczenie ma przeciwdziałanie dyskryminacji i regulacje prawne związane z działaniami antydyskryminacyjnymi.

Wiadomo jednak, że rasizm i ksenofobia to nie tylko problemy natury legislacyjnej, to postawy, które rodzą się w ludzkich umysłach i sercach. Należy wobec nich stosować przede wszystkim odpowiednią politykę społeczną poprzez edukację szkolną, integrację międzykulturową, przełamywanie uprzedzeń i stereotypów. Szacunek dla różnorodności można budować na otwartości, uznaniu godności i równości wszystkich ludzi, wiedzy i komunikacji.

Cel ogólny:

- wypracowanie swoistej kultury, w której prawa człowieka są rozumiane, chronione i szanowane.

Cele szczegółowe:

- wzmocnienie szacunku dla praw człowieka i podstawowych wolności;
- wykształcenie poczucia szacunku dla samego siebie, dla innych oraz dla wartości ludzkiej godności;
- wykształcenie postaw i zachowań, które będą prowadziły do poszanowania praw innych;
- zapewnienie rzeczywistej równości i równych szans każdemu we wszystkich sferach życia;
- promowanie, poszanowanie, zrozumienie i docenienie różnorodności kulturowej, zwłaszcza mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych, językowych i innych;
- zachęcenie do bardziej aktywnej postawy obywatelskiej;
- promowanie demokracji, rozwoju, sprawiedliwości społecznej, harmonijnego współistnienia, solidarności i przyjaźni między ludźmi i narodami;
- stworzenie kultury pokoju, opartej na uniwersalnej wartości praw człowieka, wzajemnym zrozumieniu, tolerancji i braku przemocy;
- kształtowanie umiejętności niezbędnych do obrony praw człowieka.

Realizacja działań antydyskryminacyjnych angażuje nie tylko uczniów, ale wszystkich pracowników szkoły i rodziców. Musimy więc mieć świadomość własnych ograniczeń, uprzedzeń, możliwości, bowiem nasze zachowania wpływają na proces edukacyjny, na przebieg i rezultaty podejmowanych przez nas działań antydyskryminacyjnych.

Wybór przekazywanych wychowankom treści oraz stosowanych form pracy odbywa się zgodnie z ich wiekiem, możliwościami intelektualnymi oraz percepcyjnymi. **Podejmowane działania uwzględniają potrzeby danej grupy, związane są ze stopniem zagrożenia oraz występującymi aktualnie zachowaniami dyskryminacyjnymi.**

Oceny sytuacji w tym zakresie dokonuje wychowawca klasy. Planując pracę wychowawczą i zapobiegawczą w danym roku szkolnym, uwzględnia informacje uzyskane od innych nauczycieli, wychowawców oraz pedagoga, dokonuje okresowej oceny sytuacji wychowawczej w klasie. Oceny sytuacji w szkole dokonuje również pedagog szkolny.

Elementy Strategii Antydyskryminacyjnej:

I. Systematyczne prowadzenie w środowisku szkoły edukacji antydyskryminacyjnej wśród młodzieży, rodziców i nauczycieli w oparciu o dotychczas realizowane przedsięwzięcia w ramach:

- Szkolnego Programu Wychowawczego;
- Szkolnego Programu Profilaktyki;
- Koncepcji Pracy Szkoły;
- zajęć edukacyjnych – zgodnie z obowiązującą podstawą programową;
- godzin z wychowawcą;
- zajęć w świetlicy szkolnej;
- konkursów, imprez sportowych i rekreacyjnych;
- projektów edukacyjnych;
- zadań wynikających z planów pracy organizacji uczniowskich;
- spotkań indywidualnych i grupowych z rodzicami uczniów;
- współpracy z pielęgniarką szkolną, policją i innymi instytucjami wspierającymi szkołę w jej działalności;
- doskonalenia zawodowego nauczycieli.

II. Metody i formy rozwijania działalności informacyjnej.

Działalność informacyjna obejmuje upowszechnianie wśród młodzieży, rodziców i nauczycieli wiedzy na temat:

- zjawiska i rodzajów dyskryminacji;
- dostępnych form pomocy udzielanej młodzieży, wobec której miały miejsce działania dyskryminacyjne.

Upowszechnienie tej wiedzy następuje poprzez:

- rozmowy indywidualne i grupowe z uczniami, mające na celu przekazywanie informacji na powyższe tematy, z wykorzystaniem poradników, filmów itp. pomocy dydaktycznych;
- przeprowadzanie dla uczniów zajęć przez przedstawicieli instytucji wspierających działalność szkoły w tym zakresie (np. policji);
- organizowanie dla uczniów warsztatów, przedstawień teatralnych itp.;
- opracowywanie i udostępnianie materiałów informacyjnych dla uczniów, rodziców i nauczycieli za pośrednictwem strony internetowej, tablicy ogłoszeń, gazetki ściennych;
- udostępnienie zbiorów bibliotecznych i materiałów zgromadzonych u pedagoga szkolnego;
- organizowanie porad, szkoleń, warsztatów dla rodziców i nauczycieli.

III. Zadania pracowników szkoły w zakresie pomocy młodzieży zagrożonej dyskryminacją.

1. Dyrektor szkoły:

- realizuje zadania wynikające ze Statutu Szkoły;
- monitoruje i odpowiada za realizację strategii działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych;
- na bieżąco informowany jest przez wychowawców, nauczycieli i innych pracowników szkoły o podejmowanych przez nich działaniach wynikających z realizacji strategii;
- podejmuje stosowne decyzje tak, aby każda interwencja została przeprowadzona z zachowaniem wszelkich praw zarówno uczniów jak i ich rodziców.

2. Nauczyciele i wychowawcy klas:

- realizują zadania zawarte w szkolnym Programie Wychowawczym, Programie Profilaktyki oraz w planach pracy wychowawcy klasy;

- systematycznie prowadzą edukację antidyskryminacyjną wśród młodzieży na godzinach do dyspozycji wychowawcy, podczas lekcji, na zajęciach pozalekcyjnych, zajęciach w świetlicy szkolnej, w ramach kół zainteresowań; kształtują postawy otwartości i tolerancji;
- promują poszanowanie, zrozumienie i docenienie różnorodności kulturowej, zwłaszcza mniejszości narodowych, religijnych, językowych;
- kształcą poczucie szacunku do siebie, innych oraz dla wartości ludzkiej godności;
- realizują zagadnienia dotyczące zapobieganiu dyskryminacji w ramach przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają te zagadnienia (np.: historia, wos, j. polski, wdź);
- uczestniczą w WDN oraz kursach, szkoleniach, konferencjach z zakresu profilaktyki dyskryminacyjnej oraz sposobów podejmowania wczesnej interwencji w sytuacji zagrożenia niniejszym problemem;
- wykorzystują zdobytą wiedzę w pracy z młodzieżą i ich rodzicami, informując ich o problemie dyskryminacji, konieczności podejmowania stosownych działań, zmierzających do wykluczenia niewłaściwych zachowań, możliwościach pozyskania wsparcia;
- wychowawcy klas dokonują diagnozy sytuacji wychowawczej, przejawów zachowań dyskryminacyjnych uczniów swojej klasy;
- wychowawcy klas i nauczyciele współpracują z pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym w zakresie realizowania zagadnień antidyskryminacyjnych.

3. Pedagog szkolny:

- zapewnia pomoc pedagogiczną młodzieży dyskryminowanej, sprawcom dyskryminacji na terenie szkoły, prowadzi indywidualne konsultacje i poradnictwo pedagogiczne wobec tych uczniów;
- systematycznie rozpoznaje i diagnozuje zagrożenia związane z dyskryminacją (ankiety skierowane do uczniów, rodziców, nauczycieli, obserwacje diagnozujące, rozmowy kierowane, indywidualne rozmowy z uczniami, konsultacje z wychowawcami, nauczycielami i pozostałymi pracownikami szkoły);
- prowadzi działalność informacyjną, która obejmuje upowszechnianie wśród młodzieży, rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły informacji na temat dyskryminacji; udostępnia młodzieży, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły materiały edukacyjne dotyczące problematyki gorszego traktowania osób ze względu na ich odmiennosć;
- dostarcza osobom zainteresowanym informacji na temat dostępnych form pomocy (placówki i organizacje wspierające dziecko i rodzinę, placówki świadczące pomoc społeczną rodzinie, punkty konsultacyjne dla osób doświadczających i sprawców dyskryminacji);
- organizuje, prowadzi zajęcia profilaktyczne, integracyjne, we współpracy z wychowawcami klas; współorganizuje profilaktyczne imprezy ogólnoszkolne w celu zaspokajania potrzeb psychicznych i społecznych uczniów; rozwijania poczucia własnej wartości, motywowania do podejmowania właściwych decyzji, różnych form aktywności, rozwijania zainteresowań i umiejętności psychospołecznych;
- współpracuje z instytucjami i organizacjami wspierającymi dziecko, rodzinę i szkołę w zakresie rozwiązywania problemów młodzieży;
- współorganizuje i uczestniczy w WDN oraz w warsztatach, szkoleniach, kursach, organizowanych przez placówki zajmujące się tą działalnością;
- współpracuje z dyrekcją szkoły, wychowawcami, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły we wszystkich działaniach mających na celu redukcję zachowań ryzykownych

młodzieży, w sytuacjach wymagających interwencji lub w sytuacjach wymagających udzielenia pomocy uczniowi, który znalazł się w sytuacji kryzysowej;

- organizuje pomoc psychologiczną młodzieży przejawiającej zachowania dyskryminacyjne oraz doświadczającej dyskryminacji na terenie szkoły.

4. Pielęgniarka szkolna:

- współpracuje z dyrektorem szkoły i pedagogiem szkolnym w sytuacjach kryzysowych, wymagających udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub w przypadku podejrzenia, że uczeń ma problemy zdrowotne (np.: stany nerwicowe) spowodowane doświadczaniem dotkliwej przykrości ze strony innych uczniów.

5. Pracownicy administracji i obsługi szkoły:

- informują dyrektora szkoły lub pedagoga szkolnego, wychowawcę lub nauczyciela o każdym niepokojącym zdarzeniu czy zaobserwowanej sytuacji dyskryminacyjnej, wymagającej interwencji pracownika szkoły.

IV. Współpraca z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i zapobiegawczych, prozdrowotnych oraz interwencyjnych.

W ramach współpracy z rodzicami w szkole organizuje się:

- klasowe zebrania z wychowawcą;
- konsultacje indywidualne z nauczycielem, wychowawcą;
- bieżącą współpracę – kontakt telefoniczny, korespondencja;
- spotkania indywidualne z rodzicami, prowadzone przez pedagoga szkolnego;
- szkolenia, warsztaty dla rodziców.

Współpraca z rodzicami wychowanków przyjmuje następujące formy:

- wymiana informacji, wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo;
- przekazywanie informacji dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez wychowanków szkoły;
- praca pedagogiczna z rodzicami, dotycząca dostępnych form pomocy specjalistycznej;
- udostępnianie rodzicom informatorów, poradników i materiałów edukacyjnych;
- zachęcanie rodziców do utrzymywania stałego kontaktu ze szkołą (wychowawcą, pedagogiem);
- angażowanie rodziców do współpracy z nauczycielami w zakresie organizowania imprez szkolnych, wycieczek itp. mających na celu zapobieganie zagrożeniom.

V. Udział dzieci i młodzieży w zajęciach profilaktycznych i w zajęciach umożliwiających zaspokajanie potrzeb psychicznych i społecznych.

Uczniowie uczestniczą w:

- zajęciach profilaktycznych prowadzonych przez wychowawców i nauczycieli poszczególnych przedmiotów lub zorganizowanych przez pedagoga szkolnego;
- warsztatach profilaktycznych, przedstawieniach itp.;
- zajęciach pozalekcyjnych, w tym zajęciach sportowych;
- wyjazdach i wycieczkach, akademiach, biwakach, projektach itp.

VI. Edukacja rówieśnicza.

Edukacja rówieśnicza prowadzona jest przez uczniów współdziałających z nauczycielami. Gimnazjaliści wspierają się w procesie rozwoju, wzajemnie uczą się rozwiązywać problemy związane z okresem dorastania poprzez realizację wspólnych działań. Edukacja rówieśnicza odbywa się poprzez:

- realizowanie przez Samorząd Uczniowski i ZHP działań o charakterze wychowawczym, profilaktycznym oraz rozpowszechniających założenia edukacji antydyskryminacyjnej wśród młodzieży;
- realizowanie przez młodzież projektów edukacyjnych;
- organizację akcji charytatywnych i propagowanie wolontariatu;
- przygotowywanie gazetek ściennych, dotyczących problemów nurtujących młodzież;
- pomoc koleżeńską.

VII. Współpraca z różnymi instytucjami, w szczególności organizacjami pozarządowymi, wspierającymi działalność szkół i placówek w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży.

W realizacji swych statutowych zadań Szkoła korzysta ze wsparcia m.in.:

- Komisariatu Policji w Daleszycach;
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Chmielniku;
- Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Daleszycach;
- Miejsko - Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Daleszycach;
- Ośrodka Zdrowia w Daleszycach;
- Stowarzyszenia Nadzieja Rodzinie;
- Sądu Rejonowego w Kielcach, Wydział Rodzinny i Nieletnich;
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach;
- Świętokrzyskiego Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach;

VIII. Ewaluacja.

Nauczyciele systematycznie dokonują oceny efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych poprzez:

- ewaluację skuteczności realizacji Szkolnego Programu Wychowawczego i Szkolnego Programu Profilaktyki;
- ewaluację Koncepcji Pracy Szkoły;
- analizę sytuacji wychowawczej oraz występujących problemów i zagrożeń zawartą w sprawozdaniach sporządzonych przez pedagoga;
- sporządzanie sprawozdań śródrocznych i rocznych przez wychowawców poszczególnych klas;
- analizę postaw poszczególnych uczniów przy wystawianiu ocen z zachowania;
- modyfikację Statutu Szkoły.

W roku szkolnym 2015/2016 w ramach Strategii antydyskryminacyjnej zaplanowano do realizacji:

Zadanie	Sposób realizacji	Efekty działań	Odpowiedzialni	Termin realizacji	Ewaluacja
Zapobieganie zjawisku dyskryminacji w szkole.	- przeprowadzenie na godzinie wychowawczej dyskusji zmierzającej do zdefiniowania przez uczniów pojęcia „dyskryminacja”; poszukiwanie przez uczniów odpowiedzi na pytanie: <u>Jakie przejawy dyskryminacji obserwujemy w naszej szkole?</u> Rozmowa lub dyskusja kierowana na temat relacji rówieśniczych, w których zauważamy przemoc werbalną, mowę nienawiści, przemoc fizyczną, cyberprzemoc lub inne;	- uczniowie uświadamiają sobie powszechność zjawiska dyskryminacji, dzielą się swoimi spostrzeżeniami; zauważają u siebie postawy dyskryminujące; - wskazują sytuacje dyskryminacyjne; poszukują rozwiązań w takich sytuacjach; - wiedzą, do kogo się zwrócić, gdzie szukać pomocy;	- wychowawcy klas;	- październik 2015;	- obserwacja; - analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);
	- przygotowanie artykułu do publikacji w szkolnej gazecie „Debeściak” pt.: „Dyskryminacja w szkole – obecność nieusprawiedliwiona”;	- uczniowie poszerzają swoją wiedzę na temat dyskryminacji i jej skutków;	-Pani Jolanta Powalkiewicz;	- maj – czerwiec 2016;	- artykuł w „Debeściaku”;
	- przeprowadzenie przez uczniów sondażu na temat sytuacji dyskryminacyjnych naszej szkolnej społeczności;	- uczniowie diagnozują sytuacje dyskryminacyjne;	Samorząd Szkolny, A. Długosz-Rzepka, J. Powalkiewicz;	- II półrocze - kontrola – VI;	- wyniki sondażu w „Debeściaku”;
	- „Trudne słowo tolerancja” – przeprowadzenie godzin wychowawczych na tolerancji, kształtujących właściwe postawy uczniowskie;	- uczeń wie, jak zachować wobec innych kolegów, wykazuje się tolerancją wobec innych kolegów bez względu na różnice wynikające m. in. z niepełnosprawności, różnic w statusie ekonomicznym, wyznania, pochodzenia, koloru skóry, itp.;	- wychowawcy klas;	- styczeń 2016r. - kontrola – III;	- analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);

	<p>- „Stop dyskryminacji” wystawa prac wykonanych przez uczniów klas I;</p>	<p>- uczniowie dostrzegają negatywny wpływ zachowań dyskryminacyjnych;</p>	<p>- J. Pala;</p>	<p>- październik 2015r. - kontrola – XI;</p>	<p>- obserwacja; - analiza dokumentów (strona internetowa szkoły);</p>
	<p>- przedstawienie na temat przemocy rówieśniczej i dyskryminacji;</p>	<p>- uczniowie uświadamiają sobie konsekwencje niewłaściwych zachowań;</p>	<p>- opiekun Samorządu Uczniowskiego - pedagog szkolny;</p>	<p>- II półrocze - kontrola – VI;</p>	<p>- obserwacja; - analiza dokumentów (protokół Samorządu Uczniowskiego);</p>
	<p>- zjawisko dyskryminacji rówieśniczej; poszukiwanie rozwiązań w takich sytuacjach; - rozmowa z uczniami na temat wsparcia dla osoby dyskryminowanej, - rozmowa z uczniami na temat stereotypów, uprzedzeń prowadzących do nierównego traktowania rówieśników ze względu na niższy status społeczny, niepełnosprawność, wygląd zewnętrzny (otyłość, okulary itp.),płeć, przekonania;</p>	<p>-uczniowie wiedzą do kogo się zwrócić, u kogo szukać wsparcia w sytuacji dyskryminacyjnej;</p>	<p>- wychowawcy klas, - pedagog szkolny, -pozostali pracownicy szkoły;</p>	<p>-cały rok;</p>	<p>- analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator); - dziennik i sprawozdanie pedagoga szkolnego;</p>
	<p>-rozmowa na temat różnorodności i inności każdego z nas, wyjątkowości oraz wartości ludzkiej godności</p>	<p>- uczniowie słuchają siebie nawzajem, zachowując prawo do prywatności swojej i innych; ma świadomość wartości ludzkiej godności;</p>	<p>- wychowawcy klas,</p>	<p>-cały rok;</p>	<p>- analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);</p>

	<p>- rozmowa indywidualna o problemach konkretnego ucznia, poza forum klasy (element antydyskryminacyjny)</p> <p>- unikanie omawiania problemu konkretnego ucznia na spotkaniu z rodzicami (poza sytuacjami wymagającymi z punktu widzenia klasy i wychowawcy omówienia zaistniałego problemu ze względu na jego publiczny charakter);</p>	<p>- uczeń respektuje normy etyczne, postępuje zgodnie z Regulaminem Szkoły;</p> <p>- zarówno uczeń jak i rodzic wie, że szkoła pomaga mu w rozwiązywaniu problemów, przestrzegając prawa do prywatności;</p>	<p>- dyrektor,</p> <p>- nauczyciele,</p> <p>- wychowawcy,</p> <p>- pedagog szkolny;</p>	<p>-cały rok;</p>	<p>- ankieta skierowana do uczniów i rodziców;</p> <p>- obserwacja wychowawcy przez dyrektora podczas hospitacji spotkania z rodzicami;</p>
	<p>- indywidualne rozmowy z ofiarami i sprawcami sytuacji dyskryminacyjnej; udzielanie wsparcia osobie dyskryminowanej i wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy dyskryminacji;</p>	<p>- uczeń otrzymuje wsparcie w sytuacji trudnej;</p>	<p>- dyrektor szkoły,</p> <p>- wychowawcy klas,</p> <p>- pedagog szkolny</p> <p>-psycholog (w miarę potrzeb);</p>	<p>- cały rok;</p>	<p>- notatka służbowa wychowawcy (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);</p> <p>- dziennik i sprawozdanie pedagoga szkolnego;</p>
	<p>- pogadanka na temat dyskryminacji np.: rasowej, etnicznej, kulturowej;</p>	<p>- uczniowie podają przykłady zachowań dyskryminujących, odnajdują je w naszej kulturze i innych, w minionych wiekach; wyciągają wnioski, dyskutują; wskazują na negatywne, a nawet tragiczne skutki takich zachowań;</p>	<p>- n-le historii, wdż, wos-u, j. polskiego, katecheta,</p>	<p>- cały rok (zgodnie z rozkładem materiału i z podstawą programową)</p>	<p>- analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);</p>
	<p>- pogadanka, dyskusja kierowana na temat postaw wobec ludzkiej seksualności, refleksja nad własną seksualnością;</p>	<p>- uczniowie wyrażają swoje opinie i zasłyszane; przedstawiają seksualność z różnego punktu widzenia, unikając opinii obraźliwych;</p>	<p>- n-el wdż;</p>	<p>- cały rok (zgodnie z rozkładem materiału i z podstawą programową);</p>	<p>- analiza dokumentów (dziennik elektroniczny i integralny z nim segregator);</p>

